

BIBLIOTEKA GRADA SARAJEVA

Služba za matične poslove, razvoj i edukaciju kadrova

MATIČNI POSLOVI BIBLIOTEČKE DJELATNOSTI

Prema zakonu o bibliotečkoj djelatnosti i podzakonskim aktima

Zakon o bibliotečkoj djelatnosti jasno je odredio poslove i zadatke ove djelatnosti, načine na koje se ona vrši, nosioce djelatnosti i uslove u kojima ova djelatnost može funkcionirati. Polazeći od postojeće bibliotečke infrastrukture, kao i sadašnjeg stepena razvijenosti bibliotekarstva u Federaciji BiH, odnosno Kantonu Sarajevo, zakonodavac je utvrdio principe i elemente bibliotečko-informacionog sistema, kao savremenog načina funkcioniranja biblioteka, te instrumente i načine međusobnog povezivanja i komuniciranja biblioteka u sistemu.

Posebno mjesto i značaj u okviru postojeće bibliotečke infrastrukture pripada Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci Bosne i Hercegovine, kao nosiocu, odnosno središnjoj tački sistema u matičnim poslovima bibliotečke djelatnosti koji obezbjeđuju razvoj, unapređenje, jedinstvo i međusobnu povezanost biblioteka na području općine, kantona i Federacije. Matični poslovi su direktno u funkciji bibliotečko-informacionog sistema, a biblioteke koje ih obavljaju su osnovne poluge u funkcionisanju sistema.

Zakon i podzakonski akti određuju matične poslove bibliotečke djelatnosti kao i biblioteke koje treba ili mogu da obavljaju te poslove.

Kantonalni zakon o bibliotečkoj djelatnosti («Službene novine Kantona Sarajevo» br. 4/1999) čl. 29, čl. 30. i čl. 31 definišu Biblioteku grada Sarajeva kao matičnu za područje Kantona Sarajevo, a član 33, istog Zakona, propisuje u kojim segmentima i na kojim poslovima se ostvaruje saradnja sa Nacionalnom i univerzitetskom bibliotekom Bosne i Hercegovine. Tako je stvorena zakonska podloga za jedinstvo i integritet bibliotečke djelatnosti i funkcioniranje bibliotečko-informacionog sistema.

Matični poslovi u Kantonalnoj biblioteci

Matične poslove unutar Kantona obavljat će samostalna, javna biblioteka sa razvijenom djelatnošću. Ove poslove biblioteka obavlja angažujući sve postojeće stručne službe i stručni potencijal, a neposredno putem Matične službe, koja je formirana unutar biblioteke.

Ovako razvijena biblioteka je matična svim svojim potencijalom i nadležna je za sve javne biblioteke (samostalne i nesamostalne, tzv. biblioteke «u sastavu»), zatim specijalne (osim fakultetskih biblioteka), te školske biblioteke (osnovnih i srednjih škola) sa područja Kantona Sarajevo.

Zadaci matične biblioteke su:

1. Objedinjavanje i povezivanje biblioteka na području na kojem matična biblioteka djeluje (evidentiranje biblioteka koje ispunjavaju uslove iz podzakonskih akata, koordinacija na poslovima planiranja, nabavke, formiranje kataloga i međubibliotečkoj pozajmici).
2. Unapređivanje stručnog rada (pružanje stručne pomoći, vršenje stručnog nadzora i staranja o stručnom usavršavanju djelatnika).
3. Koordinacija i saradnja sa Razvojnou službou Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine.

Programski zadaci Matične biblioteke

Po formiranju same Matične službe, Biblioteka obavlja sljedeće poslove:

- evidentira biblioteke svog područja koje ispunjavaju uslove iz podzakonskih akata,
- prati stanje i potrebe biblioteka, pruža neposrednu stručnu pomoć i vrši stručni nadzor nad radom biblioteka,
- prikuplja podatke o stanju kadrova u bibliotekama,
- aktivno učestvuje u stručnom osposobljavanju stručnih djelatnika svog područja.

Prema podzakonskim aktima u matičnoj djelatnosti, potrebno je da biblioteka obezbjediti posebna finansijska sredstva, *najstručnije kadrove, nabavku stručne literature iz oblasti bibliotečko-informacione djelatnosti kao i materijalno-tehnička sredstva i opremu za rad.*

Navedeni poslovi zahtijevaju stalno kadrovsko jačanje i napredovanje Matične službe, pa je neophodno da se ona popuni iz reda najstručnijih djelatnika.

Anex

Služba za matične poslove, razvoj i edukaciju kadrova

Opis poslova

1. Evidentiranje narodnih i školskih biblioteka prema jedinstvenim obrascima.
2. Obilazak narodnih i školskih biblioteka:
 - utvrđivanje uslova rada prema podzakonskim aktima,
 - pregled stručnog poslovanja i organizacije biblioteka,
 - sastavljanje izvještaja o stručnom pregledu,
 - pruženje neposredne stručne pomoći,
 - instruktivni i savjetodavni rad,
 - evidentiranje stvarnih kadrovskih potreba biblioteke
3. Obrada prikupljene građe.
4. Edukacija kadrova.
5. Izrada plana i programa.
 - seminari, savjetovanja,
 - koncipiranje različitih programa za osposobljavanje pripravnika i permanentno usavršavanje stručnih kadrova,
6. Vođenje evidencije o stručnim bibliotečkim kadrovima:
 - kartoteka sa ličnim podacima,
 - napredovanje u struci,
 - praćenje seminara,
 - objavljivanje radova.
7. Prezentiranje prikupljene građe putem:
 - analiza,
 - programa,
 - referata i
 - tabelarnih pregleda.
8. Organizacija i vođenje stručnih sastanaka.
9. Sistematsko praćenje rada, razvoja i potreba biblioteke (sa matičnog područja):
 - planiranje razvoja,
 - verifikovanje programa rada biblioteka,
 - prikupljanje ponuda za izgradnju novih i adaptacije postojećih prostora, te davanje prioriteta,
 - posebno akcentiranje pomoći nerazvijenim bibliotekama.
10. Saradnja sa NUB-om, Prosvjetno-pedagoškim zavodima i sličnim institucijama,
 - komunikacije i poticanja saradnje biblioteka matičnog područja i ovih institucija.
11. Usavršavanje stručnih radnika u matičnoj službi
 - praćenje inovacija u službi i stručnoj literaturi,

- prisustvovanje seminarima i stručnim predavanjima,
 - objavljivanje stručnih radova.
12. Istraživanje novih načina rada i podesnije metodologije rada.
 13. Izrada sheme za vođenje dokumentacije i statistike za Matičnu službu.
 14. Animiranje javnih biblioteka na prikupljanju:
 - građe za zavičajnu zbirku,
 - evidentiranje građe spomeničkog karaktera.
 15. Poslovi vođenja organizacije rada Matične službe i koordiniranje radom
 - koordiniranje poslovima na izradi dugoročnih i srednjoročnih planova razvoja mreže biblioteke,
 - poslovi u vezi praćenja rada javnih biblioteka regije.
 16. Izrada planova i izvještaja o radu Matične službe.
 17. Saradnja sa matičnim službama drugih biblioteka.
 18. Saradnja sa voditeljima drugih službi u Biblioteci grada Sarajeva.

NORMATIVNA REGULIRANOST BIBLIOTEKARSTVA

Prilikom sagledavanja postojećeg stanja u bibliotekarstvu, a preko UNESCO-ovih iskustava dolazimo do standarda, koji će verificirati postojeće stanje u bibliotekskoj djelatnosti Bosne i Hercegovine i projicirati ciljeve kao vlastitu potrebu i realnu osnovu na kojoj će se graditi odnos prema razvoju biblioteka u Bosni i Hercegovini.

Biblioteka djelatnost slijedi poticaje, uzore, standarde, smjernice i preporuke, te pravila unutar same struke na međunarodnom nivou i nivou Bosne i Hercegovine.

Standardi i normativi, tačnije, smjernice, treba da konkretno artikulišu strukovni interes i daju odgovarajući okvir u kojemu se taj interes može realizirati.

Problematika bibliotečke djelatnosti je primarno regulirana Zakonom o bibliotekskoj djelatnosti, koji je između ostalog definirao bibliotečko informacijski sistem kao savremeni način funkcioniranja biblioteke, apostrofirao matičnu djelatnost i direktno je stavio u funkciju izgradnje i ostvarivanja sistema, nametnuo potrebu uvođenja stručnih ispita i propisao minimalne uslove za rad samostalnih biblioteka i biblioteka u sastavu drugih ustanova.

Bosanskohercegovački propisi

I

- **Zakon o ustanovama**
«Službeni list RBiH» br. 6/1992, 8/1993, 13/1994.
- **Zakon o bibliotekskoj djelatnosti**
«Službene novine Kantona Sarajevo» br. 4/1999

Izvod iz nekih članova koji tretiraju opšte i zajedničke odredbe, te Biblioteku grada Sarajeva kao nosioca matične djelatnosti, način i instrumente za izvršavanje obaveza predviđenih ovim Zakonom.

- *Bibliotečka djelatnost* obuhvata: sistematsko prikupljanje, stručnu obradu, čuvanje, pohranjivanje i davanje na korišćenje bibliotečke građe, prikupljanje informacija o toj građi, kao i obavezno dostavljanje štampanog materijala.

- *Bibliotečka djelatnost je djelatnost od posebnog interesa za Kanton Sarajevo.*
- Bibliotečku djelatnost obavljaju biblioteke (samostalne ili biblioteke u sastavu).
- *Povezivanje samostalnih biblioteka i biblioteka u sastavu, sa područja Kantona Sarajevo, u bibliotečko-informacioni sistem Kantona, vrši Biblioteka grada Sarajeva.*
- Biblioteka, prema namjeni, može biti javna, školska i specijalna. *Školska biblioteka* namijenjena je potrebama izvođenja i unapređivanja odgojno obrazovnog rada u osnovnoj i srednjoj školi.
- Biblioteka grada Sarajeva je *matična za područje Kantona Sarajevo* (obavlja matične poslove bibliotečke djelatnosti koji se odnose na javne i školske biblioteke:
 - razvoj i unapređenje stručnog rada biblioteka,
 - vođenje evidencije o bibliotekama,
 - pružanje stručne pomoći i vršenje stručnog nadzora nad radom biblioteka,
 - stara se o primjeni standarda i normativa i bibliotečke djelatnosti.

- *Stručni nadzor*
(član 34.) pomenutog Zakona, matična biblioteka ostvaruje neposredno uvidom u rad biblioteka. Biblioteka je dužna da matičnoj biblioteci dostavi obavještenja i podatke za vršenje stručnog nadzora, kao i da licu ovlašćenom za vršenje tog nadzora omogući neposredan uvid u rad i u svu raspoloživu dokumentaciju.

(član 35.) u obavljanju stručnog nadzora matična biblioteka donosi rješenje kojim se utvrđuje otklanjanje primjećenih nedostataka u određenom roku.

Za neizvršavanje ovog Zakona, zakonodavac je predvidio kaznene odredbe (član 51. do člana 55.)

- **Pravilnik o organizaciji i načinu obavljanja matičnih poslova bibliotečke djelatnosti**

«Službene novine Kantona Sarajevo» br. 5/2000.

[(Integralni tekst pravilnika:

- «Bilten Društva bibliotekara BiH» 1989. br. 13. a na osnovu Zakona o bibliotečkoj djelatnosti «Sl. list SR BiH», 26/86 – donosi Bibliotečki savjet NUB BiH.)]

- **Pravilnik o uslovima za osnivanje i rad biblioteka**

«Službene novine Kantona Sarajevo» br. 17/1999.

[sadrži: Pravilnik o uslovima za početak rada biblioteka

«Službeni list SR BiH», 16/1987.

Pravilnik o uslovima za rad biblioteka koje se organizuju kao organizacione jedinice «biblioteke u sastavu»

«Službeni list SR BiH», 39/1988.]

Ovaj Pravilnik predstavlja podzakonski akt čiji se članovi 7, 8. i 9. odnose na školske biblioteke, te je njihova primjena obavezujuća.

Član 7. se odnosi na broj knjiga u biblioteci – 9 knjiga po učeniku; strukturu fonda, te stručnu obradu i organizaciju posla.

Član 8. se odnosi na korisnu površinu (podrazumijeva prostor za smještaj bibliotečke građe, pružanje informacija i usluživanja korisnika, te čitaonički prostor) i opremu.

Član 9. se odnosi na broj stručnih bibliotečkih radnika i njihovu školsku spremu, a to je VSS i određeno pedagoško i didatičko – metodičko znanje.

Zakon: 24 odjeljenja ili knjižni fond sa najmanje 5.000 knjiga jedan stručni bibliotečki radnik.

Pedagoški standardi: 20 odjeljenja ili knjižni fond sa najmanje 8 hiljada knjiga – jedan stručni bibliotečki radnik.

- **Zakon o zaštiti kulturne baštine**

«Službene novine Kantona Sarajevo» broj 2/2000.

[u koji je integrirana materija koju su regulirali zakoni:

Zakon o zaštiti i korištenju kulturno istorijskog i prirodnog naslijeđa

«Službeni list SR BiH» broj 20/1985.

Zakon o izmjenama Zakona o zaštiti i korištenju kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa.

«Službeni list SR BiH» broj 12/1987 i 3/1993.]

- **Pravilnik o bližim kriterijumima za kategorizaciju dobara kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa, kao i postupku za kategorizaciju.**

«Službeni list SR BiH» br. 29/1986.

- **Pravilnik o vođenju registara zaštićenih dobara kulturno istorijskog i prirodnog naslijeđa.**
«Službeni list SR BiH» br. 1/1987.
- **Pravilnik o tehničko-zaštitnim i drugim mjerama za čuvanje bibliotečke građe.**
«Službene novine Kantona Sarajevo» br. 17/1999.
[ranije: «Službeni list SR BiH» br. 12/1987.
«Bilten Društva bibliotekara BiH» br. 12/1998.]
- **Zakon o dostavljanju štampanih stvari određenim organizacijama udruženog rada.**
Službeni list SR BiH br. 10/78.
- Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima
- Zakon o pristupu informacijama
- Pravilnik o polaganju stručnih ispita

II

- **Standardi i normativi za bibliotečku djelatnost,** Zavod za kulturu BiH, 1990.

Međunarodni propisi

- **PULMAN** smjernice
- **UNESCO-ov Manifest** za narodne knjižnice (1994.)
- Narodna knjižnice: **IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice** za razvoj službi i usluga (2003.)
- **IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za školske knjižnice** (2004.)